

TEHNICI DE DECORARE A ARMELOR DE FOC

Valentin Lucian PREDĂ*

Cu puține excepții, armele din aproape toate perioadele și din toate culturile lumii au fost ornamentate, din dorința de a le înfrumuseța. Majoritatea culturilor apreciau armele și armurile ca semne ale rangului și statutului, ca simboluri tradiționale ale clasei războinice sau drept cadouri diplomatice. Cu toate acestea, utilizarea și funcția armei sau armurii individuale au determinat de ce, cum și în ce măsură au fost decorate.

În timp ce armele obișnuite erau adesea simple, sau decorarea lor era minimă, armele și armurile nivelurilor superioare ale societății - nobile, comandanți militari și războinici de elită - erau împodobite în mod evident cu ornamentații sofisticate. În vremurile în care bogăția era egală cu puterea, acest grad de decorație era la fel de mult o expresie a statutului și a rangului purtătorului, cât și un indicativ al valorii puse pe arme și armuri. Totuși, pentru cele destinate utilizării practice, pe câmpul de luptă sau pentru vânătoare, s-a avut grijă ca decorarea să nu împiedice funcția.

O varietate oarecum diferită este decorația simbolică menită să împuternicească atât obiectul, cât și proprietarul său, cu calități magice și apotropaice, pentru a justifica pretențiile asupra puterii sau pentru a denota credințe religioase, educație și statut.¹

Ornamentația mai deosebită a uneia dintre armele restaurate de-a lungul timpului a condus la realizarea acestui studiu ce face o scurtă trecere în revistă a câtorva tehnici de decorare a armelor de foc.

Dacă în cazul unor arme uzuale sunt ștanțate elemente de identificare sau marcaje de conformitate obligatorii, ex. pușca japoneză Ariska are câteva elemente de identificare realizate prin ștanțare (sigiliul proprietății imperiale, crizantema cu 16 petale, și cele câteva însemne specifice care au condus la identificarea piesei, oferind informații valoroase despre istoricul deosebit al acestui tip de puști)², și revolverul Warnant cu mai multe marcaje: litera H, cu o stea deasupra, reprezentând marcajul inspectorilor din Liège (fiecare controlor având propria literă, din ianuarie 1877 până astăzi), sau marcajul literei R, cu o coroană deasupra (sigiliu

* Expert restaurator metale la Muzeul Național al Marinei Române, Constanța.

¹ Breiding, Dirk H. "The Decoration of Arms and Armor." In Heilbrunn Timeline of Art History. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000–. http://www.metmuseum.org/toah/hd/decaa/hd_decaa.htm (October 2003)

²Allan, Francis C.; White, Doss H.; Zielinski, Dr. Stanley. *The Early Arisakas* 2006. AK Enterprises, pag.90

aplicat pe butoiașele de arme ghintuite din 1897 până astăzi)³ – marcaje de ordin practic, pistolul cu cremene se remarcă prin grija pentru detaliul amănunțit.

Detaliile ce au condus la identificarea puștii Arisaka

Pistolul cu cremene, de secol XVIII, are o ornamentație bogată, țeava este lisă la interior, decorată cu motive vegetale la bază și linia mediană, de la culată până aproape de gura țevei.

Pistol cu cremene, de secol XVIII. Înainte de restaurare

Țeava pistolului. În timpul restaurării

³<http://s144812367.onlinehome.fr/category/poincons-marquages-des-armes>

Patul din lemn și țeava sunt îmbrăcate în monturi din alamă argintată, bogat ornamentate cu motive vegetale stilizate, executate prin laminarea, baterea și poansonarea tablei metalice din spate, desenul dorit fiind reliefat pe partea din față. Baterea este efectuată fără a se tăia în metal sau a se îndepărta o parte a lui, iar procedeul se numește *repoussé*.⁴

Detaliu - garnitură ornamentală din alamă argintată

Garnituri ornamentale - tehnica repoussé

Argintul și aurul sunt materiale maleabile care se pot bate la rece, pentru a obține forma dorită, iar baterea cu ciocanul a fost procedeul de prelucrare a metalului prețios folosit încă din antichitate de către romani, cunoscând o perioadă de maximă înflorire în baroc și rococo, fiind folosit apoi până în perioada biedermeier.

Procesul consta în ciocănirea, pe o matriță, a unei table de metal tăiată la dimensiunea și forma dorită. Loviturile de ciocan scurte care se succedau rapid modelau tabla de argint până se ajungea la forma dorită.

⁴ Attila Andrasz, Diana Mihoc, *Aspecte tehnice ale meșteșugului argintăriei*, <http://andrasz.eu/upload/12.pdf>

Metalul pregătit pentru decorare se întinde pe un strat de material elastic (lemn, plumb, sac de piele umplut cu nisip sau rășină), după ce desenul a fost zgâriat cu un instrument de desen.

Prin ciocănirea și poansonarea tablei metalice din spate, desenul dorit este reliefat pe partea din față, cu încălzirea periodică a metalului pentru a-l împiedica să devină sfârâmicios. Baterea cu ciocanul este efectuată fără a se tăia în metal sau a se îndepărta orice parte a lui, așa cum este cazul gravurii. În cazul în care desenul în relief este intensificat din partea frontală pentru a accentua detaliile și umbrele, procedeul se numește *reliefare*.

Mecanism de dare a focului, decorat cu motive vegetale

Când baterea este folosită pentru a executa un desen pe o suprafață plată, (în loc de a face o execuție în relief), tehnica se numește *relief plat*.

Relieful plat este un procedeu al cărui efect este asemănător gravurii prin faptul că liniile, în loc să fie gravate pe suprafața argintului, sunt bătute cu o daltă. Procedeul se mai poate folosi și în cazul pieselor turnate, pentru a accentua din față un desen făcut prin turnare, prin accentuare sau adăugare de detalii neformate în mod satisfăcător prin turnare.

Mânerul pistolului este matisat cu un fir din argint realizat în *tehnica filigranului*, format dintr-o sârmă de metal de 1-2 mm grosime care se subțiază și se întinde prin procedee repetate, prin răsucirea a două sârme ajunse la grosimea dorită.

Filigranul este tehnica de prelucrare care folosește fire și granule de metal prețios lipite în așa fel încât să constituie un detaliu decorativ sau un întreg obiect. O tehnică foarte rafinată care crează efecte plastice remarcabile permițând realizarea unei mari diversități de motive ornamentale.

Înfășurarea și fixarea firului metalic și a garniturilor ornamentale

În general, termenul se folosește și pentru piese decorate exclusiv din fire de metal, fără granule. Fiind o tehnică foarte specială de decorare a argintului și a aurului, se întâlnește în majoritatea culturilor în care arta argintăriei a atins un anumit nivel de dezvoltare, obiectele rezultate formând un desen delicat și complicat în egală măsură.

Filigranul este cunoscut încă din Egiptul Antic și antichitatea clasică, supraviețuind în Europa și în Orientul Apropiat pe parcursul Evului Mediu. În perioada goticului pare să dispară aproape în totalitate din Europa, cu excepția Transilvaniei, a Rusiei și a părții islamice a Spaniei, iar în Renaștere va reveni în anumite regiuni europene. Modul în care a avut loc acest proces de relansare a tehnicii filigranului este extrem de discutat, elementul comun al tuturor teoriilor este faptul că filigranul revine în Europa din Orient, unde nu a existat o întrerupere a dezvoltării sale.

Astfel, din Orient tehnica va ajunge în Veneția și Germania sudică în timpul secolului al XVI-lea, în timp ce din India influența filigranului se va simți în Portugalia, de unde se va răspândi în Spania și Olanda. În ceea ce privește tipologia pieselor care vor rezulta în urma acestui nou val de folosire a tehnicii, ele se împart în principal în două mari categorii: tehnica ce a ajuns în Europa din Est prin Transilvania și Rusia se va regăsi în principal în monturi ornamentale, în timp ce tehnica ce vine din India prin Portugalia se va folosi pentru compoziția unor piese realizate în întregime din filigran.

Pistol cu cremene. După restaurare

DECORATION TECHNIQUES FOR FIREARMS

-abstract-

Key words: decoration, firearms, flintlock pistol, repousse, filigree.

The paper aims to present a short study of decoration techniques on firearms with a flintlock pistol exemplification.

BIBLIOGRAFIE

ALLAN, Francis C.; White, Doss H.; Zielinski, Dr. Stanley. *The Early Arisakas* 2006. AK Enterprises.

ATTILA Andrasy, MIHOC, Diana, *Aspecte tehnice ale meșteșugului argintăriei*, <http://andrasy.eu/upload/12.pdf>

BREIDING, Dirk H. „The Decoration of Arms and Armor.” In Heilbrunn Timeline of Art History. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000 –. http://www.metmuseum.org/toah/hd/decaa/hd_decaa.htm (October 2003)

[http://s144812367.onlinehome.fr/category/poincons-marquages-des-
armes](http://s144812367.onlinehome.fr/category/poincons-marquages-des-armes)